

COLUMN RICHARD KEMPER

Waarom viel de mevrouw bij 'Op1' van haar stoel?

Ik hoop niet dat de man van 'Op1'-presentatrice Margje Fikse binnenkort een hersenbloeding krijgt. Of een hartaanval. Of struikelt. De kans is groot dat Margje dan vlak naast hem stocijns verslag blijft doen. „Dit is wel heel erg vervelend. We zouden volgende week op vakantie. Hij zou de vouwwagen inpakken.“ Waarschijnlijk vraagt ze nog aan een van de kinderen „Kan jij het aan om te vertellen hoe het was op school vandaag?“ Misschien heeft deze EO-coryfee zo'n rotsvast vertrouwen in onze schepper dat ze dacht „Dat lost Hij wel op.“ Het deed me denken aan dat verhaal over die gelovige drenkeling die zich op zee dagen vastklampt aan een stuk wrakhout en als er eindelijk een zeilboot langskomt roept „Vaar maar door, de Heer zal me redden!“ Twee dagen later roept -ie hetzelfde tegen een cruiseschip en na een week zelfs tegen een olietanker. De man verdrinkt, komt in de hemel en vraagt aan God „Wat flikt u me nou?“ Waarop God zegt: „Maar ik heb drie keer een boot gestuurd!“ Margje, jij was de boot.

De vraag is natuurlijk: waarom viel die mevrouw van haar stoel? Misschien was het van verbazing over die baldadige jongens van 'Vandaag inside' die live op televisie hun nieuwe contract tekenden. Naar verluidt gaan de mannen rond de 1,3 miljoen euro per jaar verdienen om keihard om zichzelf en elkaar te lachen. Ze zullen het gezien de reclame-inkomsten allemaal wel waard zijn, maar het is zo ontzettend niet chic om de hele tijd maar over dat geld te lullen. Bovendien voelt het alsof ze steeds een dikke middelvinger opsteken naar 99 procent van hun modaal verdienende kijkers die ze vervolgens ook nog eens uitbundig voor die vernedering laten applaudisseren. Geen toeval dat 'directeur' als grapje uit zijn Sinterklaaszak met contracten ook een rubberen opzetpiemel op tafel gooide. Hoe groot willen de heren hun penis hebben? Maar misschien vond de 'Op1'-mevrouw dat allemaal juist heel grappig en viel ze van haar stoel omdat ze afgelopen week las dat de Paus heeft aangeboden Oekraïense kinderen te helpen. Ik weet niet welke PR-Piet hiervoor verantwoordelijk was, maar om als rooms-katholieke kerk in deze tijd heel hard te roepen dat je graag kleine kinderen wil helpen lijkt me PR-matig niet de handigste zet. Doe het gewoon en lul er niet over.

Even je kop houden was voor Caroline van der Plas ook een goed advies geweest toen ze twitterde dat Zelensky niks te zoeken had op onze herdenkingsdag. Caroline was heel duidelijk: „Eigen oorlog eerst!“ Doodeng en oerdom tegelijk. Herdenken heeft alleen zin als je er iets mee doet. Rotterdam liet zich wat dat betreft van zijn beste kant zien. Al weken laten ze bommen afgaan om Zelensky zich zo snel mogelijk thuis te laten voelen. Dat heet nu gastvrijheid. En gelukkig hield Dieuwertje Blok op de Dam niet haar mond toen ze uitlegde wat wij eigenlijk doen op 4 mei door allemaal even twee minuten onze kop te houden. Helder, warm en aangrijpend. Dat was ook het afscheid van Paul van Vliet afgelopen week in Den Haag. Met een geweldige anekdote over zijn vrouw Lidewij waar mijn eigen vrouw zich dan weer vrolijk in herkende. Als Paul weer eens aankwam met een tekst voor een meeslepend liefdesliedje zei Lidewij: „Oh prachtig! Kan je die man niet eens een keer mee naar huis nemen?“ Ook wij vielen van onze stoel, maar dan van het lachen. Wat een meesterlijk slot-akkoord.

Instagram @richardkemper

ONDERZOEK 7000 leerlingen dupe

Scholen vaak te dicht bij snelweg

Zo'n 7000 leerlingen in het verspreidingsgebied van het Noordhollands Dagblad lopen extra risico op gezondheidsschade door fijnstof doordat hun school te dicht bij een drukke weg ligt.

Zaanstad ■ Het gaat om in totaal achttien scholen in het basis- en voortgezet onderwijs die te dicht bij een drukke snelweg liggen, zo blijkt uit onderzoek van onder andere het Noordhollands Dagblad en journalistiek onderzoeksplatform Investico. Onderzocht is welke scholen in de gevarenzone liggen volgens de GGD-richtlijn Gevoelige Bestemmingen, die in maart is herzien. De scholen in de gevarenzone liggen in Zaanstad, Wormerland, Alkmaar, Wieringerwerf, Beverwijk en Zwaagdijk. Opgeteld bevinden zich landelijk 273 scholen in de gevarenzone, in totaal ruim honderdduizend leerlingen op basis- en middelbare scholen, aldus het onderzoek. Langs die scholen rijden elk etmaal meer dan tienduizend voertuigen. Om risico's op extra gezondheidsschade te voorkomen adviseren GGD's in de richtlijn om scholen op forse afstand van drukke wegen te bouwen: op minstens 150 meter van een snelweg en bij drukke wegen buiten de bebouwde kom op tenminste 50 meter en bij drukke wegen binnen de bebouwde kom op 25 meter. De richtlijn Gevoelige Bestemmingen geldt ook voor kinderopvanglocaties, verzorgingshuizen. Buitensportlocaties hebben ook de aandacht in de herziene richtlijn.

Versoepeld

De GGD-richtlijn is onlangs iets versoepeld omdat de uitstoot van het wegverkeer de afgelopen jaren fors is afgenomen. Zo was de adviesafstand tot een snelweg eerst 300 meter, dat is nu aangepast naar 150 meter. Toch konden de afstands-eisen niet losgelaten worden, heeft de GGD geadviseerd. „Omdat steeds duidelijker wordt dat de gezondheidsschade van vervuilde lucht ook bij lage concentratie groot is“, zegt Saskia van der Zee

van de GGD die betrokken was bij de opstelling van de richtlijn. De richtlijn is geen wet. Bestaande scholen in de gevarenzone hoeven dus niet de deuren te sluiten, maar de richtlijn is bedoeld voor nieuwbouwlocaties en om mogelijk maatregelen te nemen op de bestaande scholen.

De richtlijn is van belang omdat volgens de GGD studies laten zien dat hoe meer tijd mensen doorbrengen in de buurt van een drukke weg, hoe meer risico ze hebben op negatieve gezondheidseffecten. Het is niet zo dat als een school op 151 meter ligt, er ineens geen extra risico meer op. 'Elke meter afstand scheelt', aldus de GGD. Snelwegen kunnen de luchtkwaliteit tot een afstand van minstens 500 meter beïnvloeden. De grootste afname is te vinden in de eerste 100 tot 150 meter, aldus het advies van de GGD 'Wegverkeer en gevoelige bestemmingen'.

Een van de scholen die in de gevarenzone liggen, is De Lindenboom in Koog aan de Zaan. De school zat er al toen eind jaren zestig de Coentunnelweg werd aangelegd. De basisschool ligt op 59 meter van de A8, een van de

drukste snelwegen van Nederland. Half Noord-Holland rijdt er wel eens langs. Schoolbestuurder Brigit Schumacher van overkoepelend schoolbestuur Zaan Primair erkent dat de situatie voor De Lindenboom met zo'n tachtig leerlingen verre van ideaal is, zo dicht bij de snelweg. „Het gebouw is ook oud en lek.“ Daardoor is het nemen van maatregelen niet aan de orde. Zonde van de investeringen. Er moet een nieuw gebouw komen, op een andere plek in de wijk. De school staat al bijna tien jaar op de nominatie voor nieuwbouw. Dat is nog steeds niet gelukt. „Kinderen hebben recht op een goed schoolgebouw“, zegt Schumacher. „Zeker in Koog aan de Zaan waar al veel kansengelijkheid is.“ Een nieuw

„Oud en lek schoolgebouw langs de snelweg“

gebouw gaat nog minstens vijf jaar duren, zegt Schumacher.

Bezuinigingen

In aanloop naar 2015 leek er schot in te komen. Maar toen goieden Rijksbezuinigingen roet in het eten en werden de plannen op de lange baan geschoven. Gemeenten zijn verantwoordelijk voor de financiering van schoolgebouwen. 'Vanuit milieuhygiënisch oogpunt is er geen acute noodzaak om de school te verplaatsen', vond de gemeente Zaanstad destijds. Toenmalig schoolbestuurder Niko Persoon van Zaan Primair wond zich op. „De gemeente deed moeilijk vanwege het milieu toen we noodlokken wilden plaatsen, maar dan zou je de school wel mogen laten

zitten in de uitstoot van de snelweg?“, vroeg hij zich af in de krant. De adviesafstandsnorm was toen zelfs nog 300 meter van de snelweg. Persoon: „Ik was toen niet bekend met die richtlijn van de GGD. Goed dat er nu aandacht voor is. Het zou goed zijn om die richtlijn specifiek op te nemen in de lange termijn huisvestingsplannen voor scholen van de gemeente. Dan maak je misschien toch andere keuzes met nieuwbouw.“

Een woordvoerder van de gemeente Zaanstad zegt dat de GGD-richtlijn al onderdeel is van het huisvestingsplan voor scholen, hoewel niet in detail. „Op hoofdlijnen is dit wel mogelijk, wij zullen dit als aandachtspunt meenemen.“

➔ Lees verder op de volgende pagina

MEDISCH

'Kinderen extra kwetsbare groep'

Meer dan honderdduizend leerlingen gaan elke dag naar een school die vlakbij een drukke weg ligt. Hoe erg is dat?

De afgelopen jaren is steeds meer bekend geworden over de schadelijke gevolgen voor de gezondheid. Vooral voor kinderen. Kinderen vormen een extra kwetsbare groep, die bovendien veel buiten is, legt kinderlongarts Ismè de Kleer uit. „Ze zijn klein en bevinden zich daarom lager bij de grond, waar de luchtverontreiniging ernstiger is. Omdat ze actiever zijn, ademen ze meer, sneller en dieper. De vieze lucht komt op een kleinere oppervlakte terecht, omdat ze kleinere longen hebben dan volwassenen. En die longen zijn ook nog eens in ontwikkeling.“

In Nederland zijn 1,2 miljoen longpatiënten, denk aan astma, COPD en longkanker. Jaarlijks overlijden er twaalfduizend mensen vroegtijdig aan verontreinigde lucht. Stoffen in uitlaatgassen, veroorzaken ontstekingen in de longen, ogen, keel en neus. Het inademen van deze deeltjes kan leiden tot benauwdheid, hoesten of een astma-aanval. Ultrafijnstof komt via de longen zelfs in de bloedbaan terecht en bereikt zo alle andere organen.

Bij een op de vijf kinderen met astma is de ziekte 'puur ook en alleen' te wijten aan luchtvervuiling, zegt de longarts. Afstand houden van bronnen van luchtvervuiling, zoals drukke wegen, is 'superbelangrijk'. „Kinderen zitten vijf dagen per week de hele dag op school. Dat is echt een heel forse extra blootstelling.“

Veel scholen die volgens de richtlijn van de GGD te dicht bij een

drukke weg staan, zeggen filters, een ventilatiesysteem of een groenstrook te hebben. Dat moet toch ook wat fijnstof en stikstof tegenhouden, is de veronderstelling. Maar volgens onderzoek hebben filters of vergroening helemaal niet het gewenste effect.

Marieke Dijkema van de GGD en voorzitter van de werkgroep luchtkwaliteit en gezondheid zegt dat er soms zijn er wel maatregelen zijn die de situatie iets verbeteren, 'maar écht goed wordt het niet'. Sterker nog: er kunnen zelfs nadelen aan kleven. Bomen en struiken plaatsen op plekken met veel verkeer, kan bijvoorbeeld juist voor slechtere luchtkwaliteit zorgen, omdat de uitlaatgassen meer blijven hangen. Filters in klimaat- en ventilatiesystemen moeten bijzonder goed onderhouden worden, anders komt er onvoldoende frisse lucht naar binnen wat voor een ongezond binnenklimaat zorgt. Op verouderde filters kunnen bovendien bacteriën en schimmels groeien die kunnen luchtwegklachten veroorzaken.

Keuze

Bij de keuze voor een school tellen uiteraard verschillende aspecten mee: afstand vanaf huis, bereikbaarheid, onderwijsinhoudelijke en sociale afwegingen. Gezondheid zou zeker ook een aspect moeten zijn, vindt De Kleer. „Dat telt zwaarder als je al een kwetsbaar kind hebt: een kind dat te vroeg geboren is, een kind met astma of andere longproblemen. Ook als je als ouder zelf bekend bent met astma zou ik dit extra mee laten wegen. De risicofactoren op het ontwikkelen van astma bij je kind stapelen zich dan op.“

REACTIES

'Meer geld nodig om betere keuzes te maken'

Koepelorganisaties PO-raad (basis-onderwijs) en de VO-raad (voortgezet onderwijs) hameren in een reactie op voldoende financiële middelen om scholen te kunnen verbouwen of verplaatsen om de risico's van luchtverontreiniging tegen te gaan.

Om de huisvesting van alle schoolgebouwen op orde te krijgen, zoals goede ventilatie en nieuwbouw, zou er 730 miljoen euro extra nodig zijn, zo is becijferd in onderzoek. „Scholen hebben vaak onvoldoende geld om de beste keuzes te maken“, zegt een woordvoerder van de PO-raad. Veel schoolgebouwen zijn flink verouderd, gemiddeld zijn de schoolgebouwen in Nederland veertig jaar oud. Dus gebouwd voor verschijning van de richtlijn Gevoelige Bestemmingen van de GGD aan de hand waarvan geadviseerd wordt afstand te houden van drukke wegen. Die richtlijn maakt nu deel uit van het programma frisse scholen en daarmee ook van huisvestingsvoorstellen voor scholen, zegt de

VO-raad. Maar gemeenten bepalen uiteindelijk op basis van allerlei overwegingen waar een school wordt gebouwd, en kijken niet alleen naar de luchtkwaliteit, aldus de koepelorganisatie. Leerlingen die te lang vertoeven bij een drukke weg ondervinden daar nadeel van, benadrukt de PO-raad. „Dit heeft negatieve gevolgen voor de leerprestaties van de leerlingen en voor de werkomstandigheden van de medewerkers“, aldus een woordvoerder.

Staatssecretaris Vivianne Heijnen (milieu) gaat de GGD-richtlijn gevoelige bestemmingen nog eens onder de aandacht brengen van de gemeenten en schoolbesturen, zegt zij naar aanleiding van het onderzoek van deze krant en Investico. Want bij navraag blijkt dat veel schoolbesturen de richtlijn niet te kennen. Heijnen benadrukt dat die is bedoeld voor nieuwe situaties en niet voor bestaande. Toch is het volgens haar van belang om de uitstoot bij de bron aan te pakken. „Door emissies zoveel mogelijk terug te brengen.“

